

Jeg tror, at vi var ude af arkivet igen kl. 12.15, og det var tid til at gøre status over formiddagen.

Hvad havde jeg så fået ud af det?

Jeg havde bl.a. rettet min mormors pigenavn til det korrekte navn Völscho. Fundet vielsesdatoen for min mormor og morfar. Fundet adskillige adresser, hvor familierne har boet. Blevet klar over, at min oldefar var matros og blev meldt savnet i 1874. Fundet en halvsøster til min mor, og mange andre ting, som der fremadrettet kan arbejdes med.

Og det bedste af det hele: Nu føler jeg mig bekendt med arkivet og vil sagtens kunne tage derned og søge oplysninger på egen hånd.

Hjælpsomme medarbejdere

Ellers er det jo yderst behagelige mennesker, der er i arkivet; de står altid klar til at hjælpe, hvis noget går galt, så du kan roligt arrangere en tur derned, hvis du skal finde familieoplysninger. Folkene på arkivet kan begå sig på dansk, men selvfølgelig var det en fordel, at jeg havde Cay-Erik Geipel ved min side.

Jeg er sikker på, at jeg mange gange vil være at finde i Stadtarchiv Flensburg!

**Stadtarchiv Flensburg,
Rathausplatz 1, 24937 Flensburg**

Telefon: 0461/85-2535

Mail: stadtarchiv@flensburg.de

<http://www.stadtarchiv-flensburg.findbuch.net/>

Familiefoto fra ca. 1912, der viser forfatterens mor Helene og hendes to brødre, Heinrich og Carl, sammen med deres forældre Lucie Mathilde Frederikke og Jürgen Friedrich Carl Jessen.

Småårsfolk i Nordjylland - Historier fra min slægtsforskning

Af Ingrid Schmidt

Søndermarksvej 411, 7190 Billund

Telefon 75331393

ingrid_schmidt@hotmail.com

Webseite: www.sm1.dk

En ammes historie

Min tipoldemor, Ane Marie Andersdatter, blev født den 13. oktober 1847 i et fattighus i Dronninglund. Hendes moder var den 27-årige Else Marie Christensdatter. Til barnefader udlagdes Anders Andersen, tjenende på Restrup, hvor Else Marie selv havde tjent, indtil hun 1. maj 1847 flyttede tilbage til Dronninglund, efter at hun var blevet gravid og sandsynligvis ikke mere kunne være i sin plads. Jeg ved ikke, om Ane Marie fik lov til at være hos sin mor under opvæksten, eller om hun som så mange andre 'uægte' børn måtte i pleje, men i hvert fald opholdt hun sig som 13-årig hos sin mor og plejefar. Moderen var nemlig blevet gift med Hans Jensen, som var fra Ajstrup sogn. Denne mand havde øgenavnet Lystig Hans. Dette

navn forsvandt ikke med Hans Jensens død. Hans stedbørn og deres børn igen fik tilnavnet Lystig. Ingen i familien kender oprindelsen til ordet. Familien flyttede til et nabosognet til Ajstrup, nemlig til landsbyen Kraghede, hvor Else Marie og Hans boede til deres død.

Gravid som 16-årig

Efter konfirmationen fik Ane Marie plads som tjenestepige mange forskellige steder, og den 10. september 1864 fødte hun 16 år gammel sit første barn. Som barnefader udlagde hun ungkarl Jakob Knudsen fra Thisted. Aksel blev født på Kraghede hos Ane Maries mor og stedfar. Ane Marie måtte igen ud at tjene til livets ophold, og historien gentog sig: I 1868 blev hun gravid og fødte den

I sidste nummer af Slægt & Data bragte vi en artikel af Ingrid og Kaj Schmidt om deres slægtsforskning og den store database, de har samlet deres forskningsresultater i. Artiklen var ledsaget af et par eksempler fra basen; her følger endnu to historier, begge fra Ingrids slægt.

22. september hos sin moder min oldemor, Martine Jensen. Det var for øvrigt en tvillingefødsel, men tvillingen døde, heldigvis må man vel sige, ved fødslen. Til barnefader blev udlagt Mads K. Jensen af Tylstrup. Han var tilstede ved dåben, som fandt sted samme dag som fødslen. Senere søgte han at løbe fra sit ansvar.

Amme i præstegården

Af folketællingen kan vi se, at Ane Marie Andersen allerede den 10. oktober 1868 flyttede til Serritslev, hvor hun blev amme i præstegården. Hendes eget barn blev tilbage hos sin bedstemor i Kraghede og blev sandsynligvis opfostret med komælk. Vi ved dette, fordi Ane Marie havde problemer med at få penge af Martines fader i sommeren 1869. Martine opholdt sig hos sine bedsteforældre i Kraghede, og Ane Marie bemyndigede sin stedfar til at træffe afgørelser på hendes vegne, da hun ikke kunne forlade "det hende betroede barn", for at tage til Ålborg og gøre sine krav gældende. Pastor Mynster i præstegården bekræftede, at hun ikke kunne forlade præstegården.

Ane Marie Andersen med sin mand Carl Magnus og datteren Birgitte, født 1881.

Hun havde sandsynligvis heller ikke kunnet besøge sine egne børn. Der er ganske vist ikke mere end ca. 20 km. mellem hendes hjem i Kraghede og præstegården i Serritslev, men hun måtte sikkert gå hjem til fods, og det kunne nok ikke nås mellem to amninger.

For at finde ud af hvem Ane Marie var amme for, undersøgte jeg hvilke børn, der var født i præstegården. Præsteparret (Ole Frederich Hieronymus Mynster og Lovise Sophie Marie f. Rüdinger) fik i alt tolv børn, og måske har Ane Marie ammet to nemlig: Hansine født 15. august 1867 og Anna Marie født 5. november 1868. Jeg formoder ikke, barnet er opkaldt efter ammen! Det var vist alt for megen ære at give en amme. Allerede 16. december 1869 fik præstefruen det næste barn, og hun fødte barn igen i 1871, 1873 og i 1874. Da er hun 42 år.

Tredje barn

Det er jo nok sandsynligt, at der har været flere ammer i præstehjemmet i tidens løb. Jeg har ikke beskæftiget mig meget med præstefamilien, da det jo ikke er min familie, men har dog i Rigsarkivet set folketællingen 1870 og kan her se, at Ane Marie opholdt sig i præstegården 1. februar, hvor folketællingen fandt sted, og sandsynligvis var der, indtil hun flyttede til anden præstegård, nemlig Hammer præstegård, hvor hun tjente hos præstegårdsforpagteren fra 1. maj 1870 til 1. november 1870. Her blev hun igen gravid, og udlagt som barnefader blev Karl Marinus Kristensen, der ligeledes tjente i præstegården. I følge oplysninger i folketællingen februar 1870 var han kun 15 år. Ane Marie Andersen fødte nu – formodentlig igen i hjemmet i Kraghede – den 3. marts 1871 sit 3. barn, der fik navnet Lars Christian Frederik Vilhelm Carl Christensen.

Ane Marie kunne stadig ikke fremvise en ægtemand, men hun kunne give sin dreng et flot, langt navn.

Fattighjælp

Den 6. oktober 1870 ankom i følge tilgangslisten i Ø. Brønderslev kirkebog en svenskfødt mand Karl Magnus Mathiesen (34 år gammel) til Ane Maries hjemsogn. Ham blev hun gift med den 18. juni 1871 og flyttede sammen med ham til Ålborg den 31. oktober 1871. Om hun havde sit yngste barn med, ved vi ikke, men allerede den 30. august 1872 flyttede de tilbage til hjemsognet. Da var Ane Marie igen gravid, og den 16. november 1873 fødte hun sit første ægtefødte barn, Karl August Mathisen. Her blev hun tilsyneladende boende indtil 1878, mens hendes mand flyttede til Ajstrup sogn for at arbejde. Ane Marie fødte den 7. juli 1876 Charlotte Karoline Mathisen. Denne pige døde 6 måneder gammel, men den 4. april 1878 fødte hun endnu en dreng, der fik navnet Karl Andreas Mathisen.

Hendes mand kunne ikke tjene nok til familiens ophold, og de søgte derfor om fattighjælp og fik det også bevilget. Derefter flyttede Ane Marie til Tylstrup hede, måske for at

være nærmere manden, i hvert fald boede han på den gård, han arbejdede på (Gammel Vrå), men han søgte stadig om fattighjælp, da han ikke kunne tjene nok, og "konen ikke kan fortjene noget". De to ældste børn blev nok på Kraghede, men de tre yngste havde Ane Marie med sig. Det ses af folketællingen fra 1880. Her fødte hun også endnu et barn nemlig Birgitte Caroline Mathisen, født den 7. november 1881.

Historien gentager sig

Ane Marie døde den 15. august 1884, kun 37 år gammel. Ingen af mine kilder fortæller, hvorfor hun døde så tidligt. Jeg har ikke kendskab til mundtlige overleveringer om hende. Min far fortæller, at min bedstefader aldrig fortalte om sin bedstemor Ane Marie (han er jo også først født efter hendes død). Derimod snakkede han om sin oldemor Else Marie, som han boede hos, da han var lille. Historien gentog sig nemlig, min oldemor Martine fik også som ganske ung to børn, og begge fædre udvandrede til USA. Martines søn, Jens Kristian Jensen, min farfar, blev en gammel mand, som boede de sidste år af sit liv i mit barndomshjem, men jeg fik aldrig lejlighed til at snakke med ham om denne familiehistorie, da jeg ikke var begyndt at forske i slægten, da han døde, og han snakkede ikke meget om sin mor. Han kendte måske ikke ret meget til bedstemoderens og oldemoderens historie. Min fader Anker Jensen siger nærmest bebrejdende: Far kunne godt have fortalt noget mere.

Jeg tror, min bedstefar var ked af ikke at have en far. Han fik også sit første barn uden for ægteskab, men giftede sig dog med moderen, da de ventede barn nummer to, min far. Familien blev senere medlem af Indre Missions samfund, og både min bedstefar og min far var ledere af det lille samfund på Kraghede i mange år, og inden for Indre Mission har det ikke været accepteret at leve sammen før ægteskabet. Derfor snakkede man vel heller ikke så meget om, hvad der var sket i fortiden.

(Historien har tidligere været offentliggjort i "Fra land og by 5" Lokalhistorie fra Brønderslev og omegn)

Oldemors vægt, der måske reddede hende fra at komme på fattiggården

Min slægt på min fars side har hørt til de fattige i Danmark, og mange kvinder har ikke haft en mand til at forsørge sig og børnene. Min tipoldemor Ane Marie Andersen blev født i et fattighus i Dronninglund af en ugift mor, Else Marie Christensen. Hendes liv har jeg beskrevet i "En ammes historie". Kort fortalt: hun fik flere børn uden for ægteskab, min oldemor var nummer to. Hun, Martine Jensen, blev født den 22. august 1868 hos bedstemoderen i et lille hus på Kraghede i Øster Brønderslev sogn, Hjørring amt. Allerede den 1. november samme år flyttede Ane Marie til Serritslev præstegård (20 km væk) for at være amme for præstens børn, og hendes eget barn blev

Martines vægt, som hun brugte til at veje sine kludesko med.

hos bedstemoderen, hvor hun så voksede op. Martine kom tidligt ud at tjene, men som 17-årig blev hun gravid og fødte sit første barn, Kirstine, hos bedstemoderen den 19. oktober 1886. Halvandet år senere var hun igen gravid og fødte min farfar, Jens Kristian Jensen, den 25. april 1888.

Fædrene til begge børn udvandrede til Amerika og sendte ingen penge hjem. Kirstines far sendte dog engang sit billede!

Pleje og kludesko

Martine boede stadig hos bedstemoderen, og i folketællingen 1890 kaldtes hun plejerske. Hun gik ud og plejede syge mennesker og tog sig af mor og barn ved barsler. Når hun ikke var på arbejde, syede hun kludesko. Her kommer vægten ind i billedet. Hun syede kludesko og solgte dem efter vægt.

På en af de gårde, hvor Martine hjalp til, fik hun lov til at samle det uld, som fårene satte af i hegnene. Det var "indmaden" til kludeskoene. Børnene kom tidligt ud at tjene. Som niårig var Kirstine for eksempel gåsepige på gården Nejst ca. 4 km. hjemmefra. Her tjente også min farfar som hyrdedreng.

Ingen hjælp fra det offentlige

Jeg har gennemgået sognerådsprotokollerne, der viser, at Martine ikke har fået meget hjælp fra det offentlige. Da min farfar, Jens, skulle konfirmeres "fremstod" Martine dog for sognerådet og bad om hjælp til Jens' konfirmation.

Hun fik 10 kr., og hvis hun ikke kunne klare sig med det, kunne hun "blive indlagt på fattiggården".

Min oldemor tilbragte sine sidste leveår hos min farfar. Jeg husker den gamle sortklædte dame, meget stille og tilbageholdende. Min far beundrede hende, fordi hun havde klaret tilværelsen uden at ligge andre til last, og han fortalte gerne familien om vægten, hvormed hun vejede kludeskoene, som hun solgte. Jeg har arvet vægten, men kludesko har jeg ingen af. De er nok alle slidt op!